

ВИСНОВОК

**Національного університету «Чернігівська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Чийпеш Наталії Миколаївни
на тему: «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі
національної економіки України»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки спеціальності»
за спеціальністю 051 «Економіка»**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами. Розвиток національної економіки сьогодні відбувається в умовах активно використання суб'єктами господарювання сучасних цифрових технологій фактично в усіх її сферах та галузях. Важливу роль інформаційно-комунікаційні технології відіграють у функціонуванні фінансових систем країн та окремих їхніх компонентів. Активне використання таких технологій банківськими, парабанківськими установами змінює основні принципи та умови функціонування всієї сфери фінансових послуг та сприяє трансформаційним процесам на кредитному, депозитному, страховому та інвестиційному ринках. Особливу роль зазначені технології відіграють у розвитку кредитних установ, які, їх використовуючи, постійно підвищують власну ефективність функціонування та забезпечують зростання якості фінансових послуг.

Використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій кредитними установами впливає не лише на господарську діяльність цих установ та їх функціонування на висококонкурентному кредитному ринку, але й поступово формує умови для інноваційного розвитку країни загалом. Впровадження зазначених технологій активізує процеси цифрової трансформації національної економіки, що, беззаперечно, у підсумку впливає на діяльність усіх суб'єктів господарювання. Таким чином, роль кредитного ринку в забезпеченні цифрової трансформації національної економіки в сучасних умовах лише зростає. При цьому роль кредитних відносин у забезпеченні загалом економічного розвитку країн залишається об'єктивно високою та безальтернативною.

Сьогодні цілком зрозуміло, що вплив кредитного ринку на інноваційний, зокрема цифровий розвиток національної економіки України, буде й надалі посилюватися, незважаючи на війну, зовнішні та внутрішні збурення, які відбуваються в межах такого ринку. Проте в межах його функціонування сформувалася низка перешкод, які стримують процес цифрової трансформації кредитного ринку й не дозволяють надалі підвищувати його роль у розбудові національної економіки. Серед них варто виокремити такі: макроекономічна нестабільність, низький рівень фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності, низька довіра економічних суб'єктів до кредитних установ, їхній недостатній фінансовий потенціал, відсутність системних заходів від органів державної влади щодо підтримки функціонування кредитного ринку та стимулювання процесу кредитування національної економіки, низький рівень

цифрової фінансової, у тому числі кредитної грамотності громадян, суб'єктів підприємницької діяльності, високі відсоткові ставки й досить низький рівень доходів населення. Наявність окреслених проблем актуалізує пошук шляхів їх вирішення, напрямів ефективної адаптації кредитних установ до нових економічних умов їх функціонування і визначило актуальність теми дисертаційної роботи Чийпеш Н.М.

Дисертаційну роботу виконано в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), у межах якої авторкою досліджено сутність таких категорій, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація»; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (№ державної реєстрації 0121U113249), де дисертанткою обґрунтовано особливості інноваційного розвитку кредитних установ у національній економіці; «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (№ державної реєстрації 0121U113250), у межах якої авторкою проведено аналіз сучасних тенденцій функціонування та розвитку кредитних установ в Україні.

2. Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження – обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки. Для досягнення поставленої мети були сформульовані і вирішені завдання, зокрема:

- розкрито сутність кредитних інновацій та їх роль в інноваційному розвитку національної економіки;
- обґрунтовано особливості функціонування кредитного ринку та забезпечення його інноваційного розвитку в структурі національної економіки;
- виокремлено та систематизувати види інновацій на кредитному ринку;
- виявлено сучасні тренди розвитку кредитного ринку в Україні та його роль у розвитку національної економіки;
- досліджено актуальні тенденції впровадження кредитними установами цифрових інновацій в Україні;
- конкретизовано перешкоди впровадження цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки;
- розглянуто світовий досвід розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку та їх вплив на розвиток національної економіки;
- досліджено механізм розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки та запропонувати заходи його удосконалення;
- розроблено заходи удосконалення інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку та формування сприятливого економічного простору для функціонування кредитних установ.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

– обґрунтовано теоретико-прикладні положення моделі впливу цифровізації кредитного ринку на інноваційний розвиток національної економіки, що реалізовано на основі виокремлення та опису основних напрямків такого впливу, конкретизації ефектів від впровадження кредитними установами інформаційно-комунікаційних технологій для прискорення цифрової трансформації економіки; це дало можливість розглянути роль зазначеного ринку у такій трансформації з двох позицій: невід’ємна частина економіки країни, яка формує імпульси до інноваційної модернізації національного господарства на основі використання цифрових технологій; окрема складова, яка стимулює диджиталізацію інших сфер та галузей економіки, впроваджуючи нові технології та поширюючи їх на діяльність інших суб’єктів господарювання;

удосконалено:

– наукові підходи щодо обґрунтування видів інновацій в системі кредитного ринку, які були поділені за такими ознаками: за технологічною ознакою; за глибиною змін; за масштабами впровадження; за темпами здійснення інновацій; за результативністю; за ефективністю; за фактом наступності; за інноваційним потенціалом; за причинами виникнення; за часовою ознакою; за силою впливу; за сутністю потреб, які необхідно задовольнити; за джерелами виникнення. На відміну від уже сформованих підходів, зазначений перелік був розширений новими ознаками та відповідними до них видами інновацій: за специфікою діяльності кредитної установи (інновації комерційних банків, інновації небанківських кредитних установ), впливом на розвиток національної економіки (інновації системного впливу, інновації сегментного впливу, інновації інституціонального впливу), рівнем цифровізації (цифрові кредитні інновації, нецифрові кредитні інновації), що дозволило конкретизувати сутність та роль цифрових кредитних інновацій у загальній системі їх видів;

– концептуальний підхід до розгляду сутності та основних компонентів інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, у межах якого, крім традиційних складових такого забезпечення (нормативно-правове забезпечення, інфраструктурне забезпечення, освітньо-наукове забезпечення), також виокремлено Fintech екосистему кредитного ринку як об’єктивно необхідну складову формування сприятливого простору для розробки нових інноваційних продуктів у сфері кредитування на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, обґрунтовано сутність такої складової, виділено її функції, напрями та основних суб’єктів;

– механізм розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку через дослідження мети, функцій, методів та інструментів такого механізму, а також системи його базових принципів функціонування і розвитку, яка, на відміну від інших підходів до розгляду принципів такого механізму, була розширена двома новими принципами: принцип цифрової обізнаності (економічні суб’єкти повинні постійно підвищувати рівень власної цифрової та/або фінансової грамотності, що сприяє підвищенню транспарентності кредитних операцій та впливає на рівень довіри між кредитними установами і їхніми клієнтами); принцип дифузії цифрових інновацій (цифрові інновації на кредитному ринку

повинні гармонійно поєднуватися з використанням таких інновацій суб'єктами господарювання в інших сферах національної економіки при здійсненні інших господарських операцій).

набули подальшого розвитку:

– розширення категоріального апарату у сфері пізнання сутності інноваційного розвитку національної економіки та особливостей його забезпечення через дослідження змісту таких категорій, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація», виокремлення наукових підходів щодо розгляду сутності кредитної інновації (новий кредитний продукт, процес розробки кредитного продукту, нова ідея у сфері кредитування), що дало можливість надалі обґрунтувати зміст дефініції «цифрова кредитна інновація» і запропонувати розглядати її як нововведення, яке використовується кредитними установами у процесі надання позик економічним суб'єктами й пов'язане з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме нових методів, підходів, процесів, продуктів та моделей для роботи з інформаційними ресурсами, які виникають у результаті діяльності цих установ;

– обґрунтування сутності дефініції «цифровий розвиток кредитного ринку», що реалізовано на основі детального вивчення сутності такого ринку, конкретизації основних його функцій, специфічних рис функціонування та розгляду змісту дефініції «цифровий розвиток», що в підсумку дозволило запропонувати розглядати таку дефініцію як процес якісних трансформацій простору кредитних відносин, які виникають між економічними суб'єктами щодо руху фінансових відносин у результаті надання кредитних послуг та зумовлені активним використанням фінансовими установами інформаційно-комунікаційних технологій у кредитній діяльності з метою удосконалення якості зазначених послуг та підвищення ефективності такої діяльності;

– напрямки розвитку кредитного ринку та активізації його цифрової трансформації, які були виокремлені на основі результатів аналізу сучасних тенденцій розробки та впровадження цифрових кредитних інновацій, визначення перешкод на мікро- та макрорівнях використання таких інновацій; серед таких напрямів виокремлено: удосконалення інституціонального забезпечення для поступової цифровізації кредитного ринку, сприяння органами державної влади формування інноваційного середовища у фінансовій сфері, покращення інвестиційного клімату в країні, підвищення довіри між кредитними установами та їхніми клієнтами, забезпечення зростання доходів громадян, поступова трансформація моделі кредитної поведінки економічних суб'єктів, сприяння розвитку кадрового потенціалу у сфері диджиталізації фінансових послуг, підвищення цифрової фінансової грамотності населення, модернізація цифрової архітектури кредитних установ.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків рекомендацій підтверджується положеннями наукових праць вітчизняних, зарубіжних учених-економістів з проблем розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку та його роль у процесах цифрової трансформації національної економіки, статистичної та довідкової літератури. Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено використанням загальнонаукових прийомів та спеціальних методів пізнання,

що базуються на економічних та споріднених з ними науками, а також методів міждисциплінарних досліджень, зокрема: історико-логічний, порівняння і абстрагування, систематизації та класифікації, статистичні методи, узагальнення, системного підходу, аналізу і синтезу, індукції та тощо. Аргументованість наукових положень дисертаційної роботи ґрунтуються на використанні у процесі дослідження статистичної інформації, даних української та міжнародної статистики, нормативно-правових актах України.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що результати наукових положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, можуть бути безпосередньо використані в науково-дослідній роботі, навчальному процесі, а також у практичній діяльності фінансових установ, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Достовірність результатів підтверджується довідками про практичне впровадження пропозицій авторки в навчальному процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін «Макроекономічний аналіз», «Банківські операції», «Фінансові технології» (довідка № 600/07-589/ВС від 04.03.2024 р.), в діяльності банківської установи ПУМБ (довідка № CG1-50.4/122 від 06.03.2024 р.); в діяльності акціонерного банку «Південний» (довідка № 2407/2407/3245/2024 від 05.03.2024 р.), в діяльності кредитної спілки «Чернігівська» (довідка № 17/05 від 11.03.2024 р.).

6. Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації оприлюднювалися на науково-практичних конференціях: Міжвузівській науково-практичній конференції студентів, викладачів «Соціально-трудова відносина в Україні: особливості становлення і перспективи розвитку» (м. Чернігів, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки 2020: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку» (Маріуполь, 2020 р.); PhD Students Training «The Baltic University Programme» [Lodz, Poland, 2021]; Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Фінансове регулювання зрушень у економіці України» (Мукачево, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки 2021: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 2023 р.).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні теоретичні положення та висновки дисертації знайшли відображення у 16 наукових працях, серед них: одна стаття, що індексується у наукометричній базі Web of Science, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 розділ в колективній монографії, десять публікацій у матеріалах наукових конференцій.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Чийпеш Наталії Миколаївни на тему «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційного дослідження. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Чийпеш Н.М. відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), наукові публікації здобувача відповідають пункту 8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Чийпеш Н. М. на тему «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України» може бути рекомендована до захисту у разову спеціалізовану вчену раду.

Головуючий
д.е.н., проф.
«25» квітня 2024 р.

Ж.В Дерій

